

Gijs van Reeuwijk – 9 Verzelfstandiging rijksdienst – oprichting Viktor de Stuersstichting

Ed van Gerven:

Gijs, nou we zijn zo'n beetje nou rond bij de millenniumwisseling aangekomen. En in die tijd toen kwam toch eigenlijk wel een beetje de verzelfstandigingsgedachte op, niet alleen in de monumentenzorg, maar ook in de maatschappij breed eigenlijk. Maar hoe ging dat eigenlijk in de praktijk bij de, bij de rijksdienst? En wat betekende dat voor de organisatie van de rijksdienst?

Gijs van Reeuwijk:

Ja, je zag, net wat je al zegt, die verzelfstandiging van Rijksdiensten, dat was toen een hot item. De gedachte was van nou, die moeten meer een zelfstandig orgaan worden. De minister hoeft er dan geen verantwoordelijkheid meer voor af te leggen. Ze zouden daardoor efficiënter gaan werken. Allemaal, allemaal wel natuurlijk van die gedachtegangen uit die tijd. De Rijksdienst, ja, die zou ook die kant op moeten gaan, dat was de gedachte. En als wij dan natuurlijk kijken, wij als, als molenmensen, onze taak was natuurlijk heel, ja, het was een beetje, een beetje een rare taak wat wij ook in het veld deden natuurlijk, want wij maakten gewoon eigenlijk als een architect, wij maakten restauratieplannen. Zou je van een kerk een restauratieplan van een architect, nou dan zijn die kosten subsidiabel, want dan geeft het Rijk subsidie daarop. Ben je toevallig een molen, zei het Rijk nee, daar hebben wij deskundigen voor in dienst, die maken voor u de plannen, want dat is heel specialistisch werk. Dat is er eigenlijk niet in de markt, dus die maken voor u de plannen. Maar u krijgt er geen subsidie op, het is eigenlijk natuurlijk subsidie in natura. Per saldo voor BV Nederland helemaal geen slechte oplossing, want ik denk dat wij vele malen goedkoper waren dan de architecten, die extern plannen maakten indienen. Dus ik denk dat het eigenlijk uiteindelijk onder aan de streep was het natuurlijk een veel goedkopere oplossing. Maar het was natuurlijk wel een oplossing die natuurlijk in, ja, dat paste toch niet helemaal meer in dat denken van ja, het Rijk, zijn dat nog wel taken van het Rijk. Toen kwam er natuurlijk ook die hele verzelfstandiging kwam op. Nou ja, het Rijk die zou natuurlijk, ja, die kon toen nog niet, de Rijksdienst die kon toen nog niet eigenlijk eigen baas, eigen commerciële baas gaan spelen. Dus toen is er de Victor de Stuersstichting opgericht. Nou, Victor de Stuersstichting, Victor de Stuers is eigenlijk de grondlegger van het monumentendenken, mee dan 100 jaar, in de tijd van Kuyper, en kwam Victor de Stuers, dat was eigenlijk de grondlegger van het monumentendenken, daardoor is dat naar hem vernoemd. Otto Steenbrink die was daar de, nou ja, de baas van. Daar hadden wij ook veel mee te maken. Die zat ook weleens bij de specialistenclubs, was eigenlijk een jurist van achtergrond. En die was binnen de dienst eigenlijk ook een beetje toen aangesteld van ja, om ook als vrije jonge met die Victor de Stuers eens wat meer, wat meer te gaan doen. Dat paste natuurlijk wel goed met wat wij in de molens deden. Ja, wij bleven wel behouden dat we zeiden, van goh ja, er zijn monumenten, daar maken wij adviezen voor. En, nou ja, daar kan dat subsidie in natura goed gelden. Maar er kwamen natuurlijk ook heel veel vragen op ons af van objecten die a) of geen monument waren, of bijvoorbeeld een molen die door brand beschadigd was. Ja, dan was het wel de vraag van ja, goh, hij is door brand beschadigd, dat wordt door de verzekering gedekt, moeten wij daar nou als Rijk in natura het plan voor gaan zitten maken. En dan zegt de brand, of de verzekeringsmaatschappij, dank je wel rijksdienst, en anders had het geld gekost. Nou, toen hebben we gezegd, nou dat zou dan die Victor de Stuers, zou wel een mooi vehikel kunnen zijn om dan toch daar bepaalde kosten in rekening te brengen. Nou eigenlijk binnen de dienst ben ik als enige daar, tenminste als enige binnen de dienst, maar niet over de molenmensen daarin, een beetje in dienst gekomen. Je was eigenlijk niet in dienst, je deed zaken in opdracht van, van die Victor de Stuersstichting. Nu uiteindelijk besteed ik een dag in de week, besteed ik aan zulk soort taken. Dus dat, daar kwam dan gewoon een offerte voor. Je nam het eigenlijk, ja, commercieel eigenlijk aan, dat werd betaald, en vaker, dat dus net zoals ik zeg, het was toch kosten die anders toch betaald moesten worden. Victor de Stuers die schreef de rekeningen uit. Ik mijn geval kwam daar ook een stuk van mijn verdienste, want ik werkte er natuurlijk ook een deel van mijn tijd, dus ik was een deel, een dag in de week minder gaan werken. Die dag besteedde ik aan die Victor de Stuers, dus die dag werd betaald. Ja, ik schreef dan als freelancer dus eigenlijk mijn, mijn rekeningen aan de Victor de Stuersstichting. Nou Victor de Stuers die genereerde ook geld. En dan zei ik ja jongen, ik moet toch ook een beetje, ik wil mijn kop wel uitsteken met klussen binnenhalen voor jullie. Maar

ik, dat moet niet in de algemene middelen vloeien, dat moet ook voor de molens een beetje ter beschikking komen.

Ed van Gerven:

Ja, ja.

Gijs van Reeuwijk:

Dus toen is bijvoorbeeld ook, een tijdlang is ons hele molenarchief, daar zijn een aantal mensen zijn daarvoor ingehuurd om dat hele molenarchief op te schonen. We hadden geen goeie archiefkasten, er zijn nieuwe archiefkasten aangeschaft. Al zulk soort zaken die zijn dan, betaald werden die door die Victor de Stuersstichting zo. Dus. Maar daar was je dus eigenlijk al een beetje, begon je eigen ondernemertje te spelen binnen zo'n rijksdienst. En, met natuurlijk de gedachte was binnen die rijksdienst om dit ook toe te staan. Want het was natuurlijk wel, wel een beetje dubbelop. Je was eigenlijk ambtenaar, maar je was ook een beetje ondernemertje als ambtenaar. Dus het was eigenlijk, ja, de belangen die zouden misschien wat elkaar kunnen bijten. Maar de gedachte was natuurlijk van ja, maar wij gaan straks als een rijksdienst, wij worden helemaal een zelfstandig orgaan. Dus dan kunnen we dat straks misschien wel dus niet meer in natura gaan doen, maar dan worden we gewoon een, ook een eigen bouw adviesbureau binnen, binnen de dan zelfstandige rijksdienst. Dat, dat hadden we gedacht, en dan. Maar dat zakte toch eigenlijk toch, eigenlijk in die. Na 2000, 2005 of zo, zakte dat toch wel weg.

Ed van Gerven:

Waarom, waarom?

Gijs van Reeuwijk:

Nou het bleek dus dat toch de, de verwachte efficiëntieslag van die zelfstandige bedrijven, dat dat toch ietsje minder rooskleurig was als dat de politiek gedacht had. Je ziet het natuurlijk bij de spoorwegen, moeten dingen, moesten verzelfstandigen. Er waren heel veel andere diensten die verzelfstandigden. Maar daar raakte de politiek ook zijn grip kwijt. Dus het werden zelfstandige diensten die misschien in mooie kantoren met extra, de directeuren verdienden nou al gauw meer als de minister-president. Dus dat werd niet zo wenselijk geacht, want het waren eigenlijk nog steeds publieke taken die werden uitgevoerd. Dus het, dus de politiek raakte a) de grip erop kwijt op die verzelfstandigde diensten. En er werden denk ik ook, dingen gebeurden die, die ook niet helemaal wenselijk werden gevonden. En ik denk persoonlijk, het was natuurlijk ook, ja, bijvoorbeeld elektrische bedrijven etc. moeten die nou commercieel zijn, of is dat, is dat gemeenschapstaken. Dus daar is, ja, daar waren hele, hele grote verwachtingen, dat ze heel veel efficiënter zouden moeten kunnen werken. Dat viel denk ik tegen. En ik denk dat de, ja, of de uitwassen, of noem het uitwassen, of in ieder geval de. Kijk, men ging zich toch als commerciële jongens handelen, maar eigenlijk wel op een, op een veld wat niet commercieel was.

Ed van Gerven:

Nee.

Gijs van Reeuwijk:

Kijk, als elektriciteitsbedrijf, de burger kon geen ander elektriciteitsbedrijf kiezen, maar ze gingen wel als commercieel bedrijf functioneren. Er was geen markt eigenlijk. Er was geen marktwerking voldoende, dus ik denk dat dat onderschat werd. En dat dat ook ervoor zorgde dat men toch wat voorzichtiger werd om, met zulk soort verzelfstandigingen.

Ed van Gerven:

Door te gaan, ja.